

1354

Lajka derék kutyus volt. A felkészítő csapat vezetője szerint nyugodtan viselte a kísérleteket. A repülés előtt a kutató gyerekei sokáig játszottak vele. Valami kellemes akart okozni neki, hiszen meg kellett halnia a tudomány oltárán.

1359

A budai Várhegy mélyén rejlik, a középkor óta használt barlangokra a XX. századi magyar történelem két viharos évtizedében is fontos szerep várt: a második világháborúban, majd az ötvenes években.

1360

A Nemzetközi Matematikai Diákolimpián idén Vietnam látta vendégül 93 ország 520 diákját. A magyar csapat öt ezüstérmet és egy dicséretet szerzett, s a 16. helyen végzett.

1364

Magyar kutatók tárták fel Pariát, egy egykori inka birodalmi központot a mai Bolívia területén. A terület hamarosan a Világörökség része lehet.

Egyetlen nemzet sem fejlődhet saját tudományos kutatások nélkül. A kutatást minden fejlett állam támogatja. Mivel a költségvetés az adófizetők pénzéből gazdálkodik, fontos, hogy minél szélesebb nyilvánosság ismerje meg, milyen kutatásokra fordítják ezt a támogatást, s milyen eredmény várható azoktól. Ezért is nélkülözhetetlen, hogy a kutatók közreadják munkájuk eredményeit. Csak ettől remélhető, hogy az adófizetők és képviselőik megbecsülik a kutatómunkát. Erre gondolva az *Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok* (OTKA) lapunkkal közösen

PÁLYÁZATOT HIRDET TUDOMÁNYOS KUTATÓKNAK.

Olyan ismeretterjesztő írásokat várunk, amelyekben közérthető módon mutatják be az OTKA által támogatott kutatásukat, annak célját, módszerét, eddigi vagy várható eredményeit és tudományos vagy gyakorlati hasznosíthatóságának lehetőségét.

A pályadíjak:

I. díj: 100 000 forint

II. díj: 75 000 forint

III. díj: 50 000 forint

A zsűri a pályadíjakat visszatarthatja, megoszthatja. A díjban részesült és a nem díjazott, de közlésre érdemesnek ítélt írásokat az *Élet és Tudomány* folyamatosan megjelenteti.

A pályázat jelíges; a pályázó zárt, jelíggel ellátott borítékban mellékelje nevét, lakáscímét (telefonszámát, e-mail címét), anyja nevét és OTKA kutatási szerződésének nyilvántartási számát is.

A legfőbb 200 gépelt sor (8-10 000 karakter) terjedelmű cikket egy kézirat példányban, valamint mágneslemezen vagy CD-n is, illusztrációval ellátva kérjük.

A pályamunkákat az *Élet és Tudomány* szerkesztőségébe (1088 Budapest, VIII., Bródy Sándor u. 16.) vagy levélcímére (1428 Budapest, Pf. 47.) várjuk.

A pályázatok feladásának határidejét meghosszabbítjuk 2007. október végéig.

A díjátadásra 2007. november 20-án 10 órakor kerül sor a **Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat** keretében az **OTKA székházában**.

Maecenas

AZ ÉLET ÉS TUDOMÁNY 2006-BAN

A NEMZETI KULTURÁLIS ALAP,

AZ ORSZÁGOS TUDOMÁNYOS KUTATÁSI ALAP

ÉS A MAGYAR SZABADALMI HIVATAL

TÁMOGATÁSÁVAL, ILLETŐLEG OLVASÓINK

ADÓFORINT-TÁMOGATÁSÁVAL JELENT MEG.

nka

Nemzeti Kulturális Alap

- 1347** Első kézből
Gajzágó Éva
TOLLASOK VOLTAK A VELOCIRAPTOROK
- 1350** Globális felmelegedés
CSUPÁN HISZTÉRIA?
Gazdag László
- 1354** Kóbor eből ürutas
LAJKA KOPORSÓJA
Erdélyi Péter
- 1357** Bölcsek, harcosok,
mennyei leányok
SZERLEM-TEMPLOM KHAZSURÁHÓBAN
Kézdi Nagy Géza
- 1358** KÖNYVTERMÉS
- 1359** Sziklakörház a Várhegy
belsejében
A HIDEGHÁBORÚ FÖLD ALATTI EMLÉKE
Gács János
- 1360** Diákolimpikonokkal
a Föld körül
EZÜSTÁPOR VIETNAMBAN
Herczeg János
- 1364** Miről árulkodnak a kerámiák?
MAGYAROK AZ INKÁK NYOMÁBAN
Szilágyi Veronika
- 1368** Látogatóban
MINDEN CSAJÁGON KEZDŐDÖTT
Katona Lajos
- 1370** A tudomány világa
• ÚJABB TAVAK A TITÁNON
• VALÓDI REPÜLŐ CSÉSZEALJ
• ORION-KÓD: KÖZELEBB, MINT GONDOLTUK
• EGY T-REX LÁBNYOMA?
• FESTÉKSZENNYEZÉS A LEVEGŐBEN
- 1373** REJTVÉNY
- 1374** A hátlaon
A JÁVAI BROMO-VULKÁN K-S
FIGYELMÉBE AJÁNLJUK
- 1343** Adatok és tények
A LENGYEL MUNKAERŐPIAC
Herczog Tamás

Címekünk:
Korallok

(Magyar Árpád felvétele
Kenguruk és koalák földjén
címu cikkünkhöz)

A HIDEGHÁBORÚ FÖLD ALATTI EMLÉKE

A budai Várhegy mélyén rejlő, a középkor óta használt barlangokra a XX. századi magyar történelem két viharos évtizedében is fontos szerep várt: a második világháborúban, majd az ötvenes években.

A Budai Vár alatti barlangrendszer egyes részei már a középkorban is ismertek voltak. A Vár lakói bort és élelmet tároltak az úgynevezett mélypincékben, a magyar, vagy éppenséggel a török államhatárolom pedig börtönként is hasznosította azokat. Az édesvízi mészkőben kialakult sziklaüregeket az 1930-as években Kadics Ottokár (neves geológus, többek között a Szemlőhegyi-barlang felfedezője) vezetésével alakították végigjárható barlangrendszerre. A barlangot a közönség számára is megnyitották, s tervek születtek bizonyos részeinek kincsőrző széként való hasznosítására.

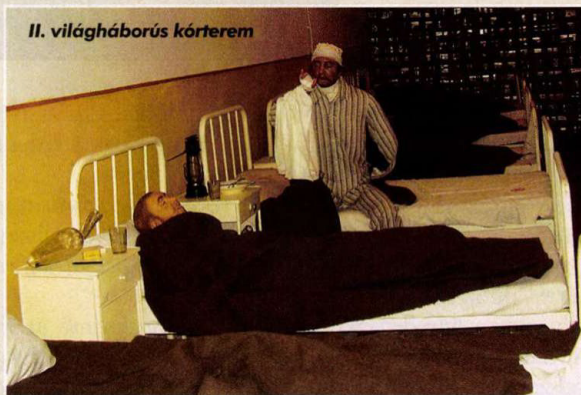
Az érezhetően közelgő háború azonban arra készítette a döntéshozókat, hogy a tökéletesen bombabiztos (7-14 méter vastag sziklaréteggel fedett) barlangrendszerben minden gyógyítási lehetőséggel felszerelt kórházat alakítsanak ki. A normális körülmények között 200 beteg gyógyítására alkalmas kórházat Horthy Istvánné, a kormányzóhelyettes özvegye avatta fel 1943 végén.

Budapest ostromának idején emberfeletti erőfeszítéssel néha 600 sebesültet és beteget is elláttak a kórházban, (felhasználva a kórház melletti barlangfolyosókat is, ahol több ezer civil, magyar és német katona is menedéket talált, illetve harcálláspontot működtetett) mindaddig, amíg a győztes szovjet csapatok, arra való hivatkozással, hogy zavarja a rádióforgalmazásukat, magukkal nem vitték az áramot (s így a fényt is) biztosító generátort.

Ezután a kórházat bezárták, felszerelését a békéscsabai kórház kapta meg. 1953-ban azonban, a hidegháború kiteljesedésének idején ismét berendezték az akkori legkorszerűbb berendezésekkel, és titkos katonai kórházként kezdték üzemeltetni. Ez annyit jelentett, hogy a sosem használt ágyneműt kéthetente cserélte a János Kórház állományában lévő gondnok házaspár, a helyiségeket naponta szellőztették a páralecsapódás s az ebből következő penészedés megelőzésére, s ellenőrizték az áramszolgáltatás megszűnésének esetére üzembe állítandó diesel üzemű áramfejlesztő generátorok működőképességét is. Ez az üzemmód egészen 2001-ig fennmaradt (bár a kórházat időközben a honvédségtől átvette a polgári védelem), a gondnok házaspár pedig csak 2004-ben költözött el szolgálati lakásából.

Érdemes megjegyezni, hogy a világháborús időkben a kórház nem volt titkos, az ostrom civil sérültjeit is ellátta. Létéről a puha diktatúra idején is tudni lehetett, a '70-es '80-as években rendszeresen jelentek meg erről újságcikkek, de természetesen semmiképpen sem volt megtekinthető.

2006-ban a Kulturális Örökség Napjai alkalmából két napra megnyitották a Sziklakórházat. Az érdeklődés óriási volt. E világnap alkalmából a Krétakör színház tartott nagysikerű előadásokat a fantasztikus térélményt kínáló helyszínen. A Múzeumok Éjszakáján megnyílt (egyelőre próbaüzemben) a Sziklakórház kórtermjeiben berendezett katonai egészségügy-történeti kiállítás, melyet a Hadtörténeti Múzeum szakemberei hoztak létre, együttműködve a kórházat üzemeltető János Kórház szakembereivel. Az élőképszerű jelentekben egyedi külsejű viaszfigurák mutatják be az 1848-49-es szabadságharc, az első valamint a második világháború jeleneit, melyeket hiteles források alapján építettek fel.

A kórház konyhájában, műtőjében s egyéb helyiségeiben a '60-as években legkorszerűbbnek tartott felszereléseket, gépeket, berendezéseket, alapvető felszerelési tárgyakat tekinthetünk meg.

Műszaki kérdések iránt komolyabban érdeklődő látogatók számára csütörtökönként 18 órakor műszaki túra indul. Ennek során felkereshetjük a kórház „hátsó” üzemi helyiségeit, ahol megtekinthetjük a ma is működőképes Ganz gyártmányú generátorokat, a ténylegesen ma is kétnaponta bekapcsolt szellőztetőrendszer motorjait és vezetékeit, és a 40 m³-es víztartályt, amely a vízhálózat kiesése idején a kórház működését legalább 3 napig biztosította volna.

Láthatjuk azokat a szovjet gyártmányú légszűrőket, amelyek elvileg harci gázzal vagy radioaktivitással szennyezett külső légtér esetén is biztosították volna néhány napig a lent lévő túlélését. Látható az a zsilipelő, fertőtlenítő, elkülönítő rendszer is, amely egy atomtámadás sérültjeinek fogadására és ellátására volt hivatott.

További információk: www.sziklakorhaz.hu

GÁCS JÁNOS